

درد آتا گواچی نا افسانہ غامبی ثقافت نادر وشم

حفظ اللہ

ایم فل اسکالر

پروفیسر ڈاکٹر عبدالحلیم صادق

ڈائریکٹر بلوچستان اسٹڈی سینٹر، جامعہ بلوچستان کوئٹہ

Abstract

Short story plays a key role to understand the fiction or prose. It's to be said that the short story infuses as a magical in the mind of a reader when it is read simultaneously. It compels the reader to understand the aestheticity of life and truth. This article demonstrates a critical analysis of the great Brahui writer "Gul Bangulzai entitled as" darda Ata Gwaci. This story basically presents shadow of real life of the Brahui- Balochi people in Balochistan. This paper focuses the nomadic life, the collective grievances and cultural norms dwell in rural areas of the mainland of Balochistan. This paper also exerts an importance of great interest that the author explains the season of the year, blooming of the flower, steppes and plains of Balochistan, and flowing of the rivers in a realistic way. The main objective of this paper is to illustrate all aspects, mentioned in the story in a critical way.

Key words: *darda Ata Gwaci, Short Story, Reader.*

قصہ اوداستان ناپوسکنا در وشم اے آزمانک یا افسانہ پارہ۔ (مراد، 2011، 33) دا اصل
اٹ انگریزی آن بروکوصنف اسے دادے انگریزی ٹی Short Story پارہ۔ دا قصہ یا ناول ناگونڈ
اوچنکا صورت اے دانا وڈول ہم جتا اوہموارٹی پلاٹ، کردار اور قصہ سینا شیف و بڑز مونا برے او

افسانہ نا تعریف ٹی بریک۔

افسانہ ذریعہ اظہار نا ہمو بند اوی آکمال اے کہ ہرائی ادب نا ایلو کھوڈ نا مقابلہ اٹ زیات قوت احساس اٹ قاری آسرمیک۔ افسانہ ناباروٹ پارہ کہ دانوشت اٹی جادوگری اس مریک ہندا نوشت جادو امبارخوانوکائے تینا خوانگ کن مجبور کیک۔ افسانہ جمالیاتی اظہارتن اوار اوار اسے حقیقت سے ناپوری اے کیک۔

افسانہ نگار

افسانہ نوشتوک اے افسانہ نگار پارہ دانا باروٹ مشہور اے کہ اسے وڑٹ دادریا بے کوزہ ٹی بند کیک۔ مسخت دا کہ افسانہ نگار تینا گونڈ افسانہ ٹی ہمو کلہوئے تینا خوانوکاڑہ سر کیک ہرا کلہو کہ ناول یا داستان سے خوانگ آن پد دھو بریک۔ افسانہ نگار افسانہ نا گونڈی خوانوکاڑکن ہروخت اسے جس اسینا وڑ ذریعہ جوڑ مسونے۔ افسانہ نگار تینا خوانوکا تا ذہن اے صداقت حقیقت بے چینی بے قراری ناکنڈا منتقل کیک اونا فنی شعور اخص کہ پختہ مریک ہمو اخص اوزنداے زبید اروڑاٹ پیش کیک۔ افسانہ نگار ہر دور نا صداقت آتے پیش کیک۔

براہوئی افسانہ نا پد بئن

اسے زبان سینا پد بئن ہمو وخت اسکان مکمل سمجھنگک ہرا وخت اسکان کہ اوٹی افسانہ شامل مف افسانہ دنیا نا کلان متکنا فن اے۔ براہوئی افسانہ نا صنف بھاز متکن اف براہوئی ادب ٹی افسانہ براہوئی ادب نا پوسکنا و مسٹمیکو دوراٹی بس ایلو پوسکنا نثری صنف آتے تن اوار براہوئی افسانہ نار دوم بھاز تیزی اٹ مس۔

براہوئی ادب نا جائزہ داہیت اے ثابت کیک براہوئی ادب اٹی ناول ڈرامہ، انشائیہ، افسانہ نا اسہ دور اٹی مون آبنگ نا باوجود براہوئی ادب ٹی افسانہ نگاری نار دوم ناول نگاری اوایلو صنف آتیاں زیات مسنے اینونا افسانہ نہ صرف بلوچی، پشتو، سندھی بلکہ ایلو زبان نا افسانہ تن برابر خنگک۔

براہوئی ادب ٹی اگرنن افسانہ نگاری اے ہرن تو نے تحریری نوشتہ وٹ افسانہ 56-1955 آن دھو بریک۔ (براہوئی، 2007، 130) پٹ پول نارداٹ اولیکو افسانہ ”مسافر“ اے ہر اے ہیبت خان نوشتہ کرینے ہرا کہ توئی بلوچی کراچی ٹی چھاپ مس۔

افسانہ ناسر حال

افسانہ ناسر حال زندنا سے پہلو سے درشان کنگ اے افسانہ ٹی راج نارسم ورواج حال و حقیقت ویل وڈ کھ جوانی و خرابیک درشان مریرہ۔ افسانہ قاری اے تینا جمالیاتی اظہار قصہ کردار ایلو چندی معلوم داری نا وجہ غان ہمو ماحول آسر کنگ ٹی کامیاب مریک تینا ہندا خوبی نا وجہ غان ادب نا میدان ٹی افسانہ زیات مقبول ارے تینا گونڈی ناسوب آن اینو افسانہ داترتی یافتہ دوراٹی ایلونٹری صنف آتا مقابلہ ٹی زیات پسند کنگ۔ داخر نا ہیبت اسے کہ براہوئی افسانہ عمر ٹی چنگ مننگ آن باوجود ایلو زبان تا افسانہ غاتن پداک۔

براہوئی افسانہ نگاری نا دور براہوئی ادب ٹی کم خنگ انتے کہ براہوئی زبانٹ افسانہ پاکستان نا آزادی آن پد شروع مریک۔ افسانہ جدید ادب ناصنف نئے۔ داسکان افسانہ امو خوڑتی ٹی ہرا خواری ہراچس ودی مروئی اواموڑ مننگ اف۔ ہرا کہ افسانہ ٹی تجسس کردار پلاٹ، مکان زمان، اسلوب وحدت تاثر نا بھاز کم نوشتہ نا خیال خنگ ۽ اکثر افسانہ نا فنی خواست آتون اوامو مقصد عیاں مفک انتے افسانہ نگاری اسے سخت ۽ فن نئے داڑکن کلان مسٹ اسے بھلو علم نس درکار مریک (نالج) نا کمی مس تو افسانہ بیرہ اسے لفظی ۽ مضمون نس مریک۔

براہوئی افسانہ نگار اک بھازی آن کوششت کرینو تینا چا گڑد ۽ تینا فنی کمالٹ نشان تسونو ہرا خس او تاوس و علم مسونے۔ ہرا تیبی گل بنگلوی نا انداز بیان او نا فکری کیفیت قابل داد ۽ افسانہ نگار نا مثال پارہ کہ کیمرہ مین نامریک۔ کیمرہ مین کل ۽ کیمرہ ٹی کیک بیرہ عینٹ خنگلپک۔ براہوئی افسانہ غاتیبی ثقافت نادر وشم نظر بریک۔

انتنے کہ براہوئی سماج نارواہیت، دودرسم، زندومرک، سانگ و برام، لباس خوراک، خلقی آ پینک خلقی آسادہ غا اسلوب، مقامی آپینک احوال وماندہ، فعل و مال بزگل بھگ گوروم، لڈوہمپ کچھی و بولان ناسفرشتی کرنو مال بوتار شوان زوبر، بیماریک اوتا درمان دا کل ننا براہوئی ثقافت ناجز و پاننگرہ براہوئی افسانہ نگار بھلو کوششت نس کرینے تینا ڈیہہ و ڈغار قوم سردار ملک، ٹکری، اوتا فیصلہ تا تذکرہ ۽ کرینے اگر ن مکمل افسانہ غاتا حوالہ غاتے مچ کین تو کتابا تہ ڈھیر نس حوالہ غاک مریرہ ہراڑے ثقافت ناعکاسی مسونے اونا نشانہ ہی ۽ امو کتاب و مصنف مطلوبہ افسانہ ناعنوان (سرحال) تون پیش کیہ تا کہ واضح مرے ہرا افسانہ نگار ثقافت نا ہرا پہلو ۽ بیان کرینے۔

افسانہ، دُری

”برام نا اراسال پد نیکا فوت کرے اونا مرک آن یکنیم تو پدا ونا اراٹی مارس مس میراث خواجہ غاتہ مون تے او کہ سعی مسور نیکا نا اراٹی مارس ودی مسونے، انتنے کہ اودا مال مڈی و گنجل ۽ ہم تینکن خواہسرہ ولے داسہ اوڈ دینگتورہ انتنے کہ مخلوق اوتے پٹ و ملامت کریکہ نیکا نا وارس داسہ اونا مارے اینودا مارا گہ چھنکے مکہ بھلن مریک وارث خواجہ غاک وختس ہرا کہ نیکا نامال و مڈی دو بتو اونا مسٹر ۽ تینا مار سے برام تسور“۔ (بنگلزئی، 1984، پنے 45)

گل بنگلزئی نا دا افسانہ ٹی ننا براہوئی مخلوق نا ہے روایت نظر بریک خواجہ ہرا تم کہسککہ تو یکدم اوڈ کن صد آ وارث آک جوڑ مسور ہرا وخت اسکان خواجہ غریبی ناسخل ٹی نت مسکہ اودے کسس دُرس تکتو کہ نہ الہ ملنہ اہم نہ سیال، دا افسانہ ٹی ننا برام زینہ اولاد نا مفتحنگ مال و مڈی ۽ خٹ خلنگ نا تذکرہ ۽۔

اندن براہوئی افسانہ غاتینی جا بجا ثقافت نظر بریک دُنکے گل بنگلزئی نا افسانہ (ماہ گنج) دڑ دا تا گواچی ٹی ”دے چاشت مسوس ماہ گنج ترکل آتے ارے فوت ناسیجا ٹی ہیزک ۽ پورنگ ۽ شروع کرے بھلو خواری سے آن پد ہیزک سی کرے“۔

اندا افسانہ ٹی مچہ موئی ولدا ثقافت ناند ارہ دُھن کرینے۔

”ماہ گنج زوسیلٹی ناپڑ آن گڑ اس لڈروفا اراغا بیس کتہ غاتے تچا (تافونے) بیٹ کرے، بشینک ۽

بیس ٹیمان چانہ جوڑ کرے“۔ (بنگلزئی، 1984، 93)

اگہ دالوزانہ تصویر ۽ جوڑ کنتگے تو مکمل ننا براہوئی ثقافت ۽ گل بنگلزئی تون افسانہ ناسہ مکمل ۽ آرٹس اے

مہالوپاریٹ افسانہ نگاری سخو کاریم سے انتے کہ لوزانہ آرٹس ۽۔

گل بنگلزئی تینا قاری ۽ اندوندارہ نشان ایتک کہ اوناختنا مون براہوئی ثقافت تالان مریک قاری چشم

تصور ٹی بس سیل کے۔

اگہ نن مچہ تینا براہوئی زبان نا افسانہ نگارنا (عنوان) سر حال آتے ارن یا اوتا منظر نگاری ۽ تونے مکمل

ثقافت نظر بریک نن داپانگ کینہ کہ ننا افسانہ نگاری ٹی ننا تہذیب بچو دھنو گڑ اس بچتے کہ اونا تذکرہ ننا

براہوئی افسانہ غامبیٹی متنے۔

افسانہ، جولا

دنکہ گل بنگلزئی دڑ داتا گواچی نا افسانہ جولا ۽ ارن تو اوٹی ثقافت پورہ نظر بریک۔ دنکہ پہوالی

آزند آہرنا با سونادے تیٹ خواہ وکلی ناخ انگا دیرک منہ ناپدین آسیخا داکان بیدس، لنگار، چپر، لشی، غنج

، بزغرو لائی گر، گڑ بزل، زہ، کچی گل، لاب ۽ گو بٹ، شوان۔ ہراک ننا زنتون گنڈوک ۽ داکان

بیدس گل بنگلزئی اندا افسانہ ٹی چنانا لولی اس ہم نوشتہ کرینے۔

نے بھلن خدا کے

نا عمرودے

زغم خلنگ نادھو کو

دشمن ناترنے، لولی نے پاراٹ، خدا غاسپاراٹ

ہلی مہرنا

نصیب سو ب مرے نا

نی ورناتا گو بر

لولی کیو چنئے تینا پینے نا، لولی نا پاراٹ، خدا غا سپاراٹ

آہر نا غم تیان

دالار ادم تیان

کشوس لمہ گوری

دا بہتا تا دا چم تیان، لولی نے پاراٹ، خدا غا سپاراٹ

ہر کنڈ شلیس نی

چار کنڈ سیس نی

کڑب شالہ دشمن

نی لشی روتس نی، لولی نے پاراٹ، خدا غا سپاراٹ (ہنگوئی، 1984، 75)

دالولی ہم نا ثقافت نا اسہ بشخ اس ارے۔ دالولی ٹی لمہ تینا چنئے زغم خلنگ ھلی دو دیفنگ، دشمن ء بے سو ب کنگ عینٹ سو ب انا خواجہ منگ نادعا کیک ء تینا چنئے رزق انا خواجہ منگ نا ہم پندر ء نصیحت کیک۔

کنا خیال دا کل نا ثقافت نا گرو شک آکو۔ ای دا پانگ کیوہ کہ نا افسانوی ادب اٹ نا مکمل ثقافت سو گوہ ء۔ افسانہ غا تیبی اگر ن ثقافت نا پٹ ء پول ء کین تو نا افسانہ غا تا سر حالاک دا حوالہ ء ایترہ کہ افسانوی ادب اٹ مکمل ثقافت نا تصویر ء۔

دُنکہ داسر حالاکو

تافو، بابو، دژ داتا گواچی، ڈکال، تو بے نا خون، پڑی، چیدہ، بلسم، چراغاک لگور، دُری، غریب نا زند، خلق نا میر، ہڈ پر غنگ، لب، خون بہا، سری، غربت نا مرض، دستار، لغور، خواری

پوک، شترہ، بروے دا کل سر حالاک ننا افسانہء۔

گل ہنگلڑئی ناکتاب دڑ داتا گواچی ننا افسانہ زراب ناند ارہ کشی ہراڑان ننا ثقافت نادرشانی
پاش ۽ اگرزن لوز زراب ننا منظر کشی ۽ کین ہرا تم کس لوز زراب ۽ بنگ یادالفظ ۽ خوانا تو ہمو تم انسان نا
ذہن اٹی بلو خرا سینا منظر ودی مر یک دنکہ پاٹ تا بلو ڈھیرا سیٹی خا خرنا لنگ ننا منظر مول ۽ ڈھونگار یا
ناگمان ہرا سیٹی خا خرنا لنگ مخلوق نادا پارا پارا آن مچی دنکہ ہمو بندغ دا منظر ۽ تیناخن تھیٹ تھیٹ خننگٹی
۽۔

دا افسانہ ٹی گل ہنگلڑئی اسہ شکاری سینا افسانہ ۽ نوشت کرینے اگر افسانہ ننا منظر کشی ۽ کین تو دا افسانہ نازی
آپور کتاب اس نوشت مننگ کیک اندا خا طران ننا دا افسانہ ناگڑا اس پیرا گراف ننا منظر کشی ۽ کینہ ہرافتا
وڑ ۽ ڈول دا رداٹ ارے۔

تو فک بخل ٹی شاعوک، کلی چگل نادیر آن پُر، شکاری نا چلتن نا پارہ غا شکار کن رائی مننگ، شکاری ۽
لمہ ایڑھ نار سخت کنگ، لمی ناسواری، کسرٹی ککو ۽ سیسو تا توار۔ ہتم نادے تا تہو نا پدین آچرک۔ مشتا
بٹ آتازی آگوارخ آتا گندمبا تا صاف انگادیرک دافتے خواننگ، بنگ آن اندا محسوس مر یک کس
تھیٹ دافتے ک تیناخن تھیٹ خننگ اٹی ۽۔

دنکہ دا افسانہ ٹی نوشتہ ۽ کہ تو فک شکاری نا بغل ٹی شاعوک لوز ۽ تو فک ۽ خواننگ آن انسان نہ ذہن اٹی
اسہ تو فک سینا دروشم اس ودی مر یک انسان نا ذہن اٹی ڈھا ڈری تو فک اس مرے یا اینو پگہ نا پوسکو
روسی آشارٹ گن یا کلا شتکوف او شکاری نا چندنا ہم دروشم آدنکہ شکاری نا بلوچ آدستار کاٹم آپیروک مخ
تفوک قدرتی انسان نا قدر ۽ بالادنا ہم اسہ دروشم اس جوڑ مر یک۔ داکان بیدس ہیئت شتی نا مر یک یا کلی
نا مر یک گڑا ننا پہلوانی زندانا دروشم تھیٹ ظاہر کیک یعنی بندغ اندن محسوس کیک کہ مشتا دامان اٹ
گدان نازیائی شتی ۽ بسنگ کن چارنا لکفنگ کن پاٹ ۽ ساہدار آتالڈ اتے مچ کنگ پدا شتی ۽ چارائی
کڈکنگ شتی تیار مننگ گدان ناسیجائی کلی پُر کو پہ غا تخوک کس سخنگا دیر تیان سیر دیر مننگ اٹی ۽ اندن

لگک کہ کس اندا منظر اٹی اوارشتی ءکلی نامخنگا دیرتیاں پینکونی ءملاسی ءمرکننگ ءمومن مُستی مشتازی آ
گوارخ آتا گند ءہتم ناذ کرمیک تو اندن لگک کہ انسان ہموتم دشت اٹ پھلاتا قطار اتے ہتم ناپدین
آتہ پھل آتا گندے چارمہ کنڈتالان آتینا خنتیت خنک پھل ءہتم ناذ کرا تون اوارہتم نازیبا غاموسم
جرمی ءپڑشترہ غاک بی بی ناگندار نازیبا ئی وختس دزولوٹخس، غورہ گروک گیرٹا تون اٹ کرتا قطار
زندنا ژمب ژمبہ شوان نابانسری ناتوار اُست پونگ اٹی ءہر کنڈان وڑوڑانا پھلاتارنگی آ نظارہ ہر پارہ
غاخرسی چک آتا چو چو گدان ناگودی ناسخل نُسنگ ایرک ترکڑ آتیا درنجوک کس اندا پاہک کہ سمبار ء
خاٹن تے کش کنگٹی اے نحسی، خریش، شیلانچ نامزہ ءانگٹی اٹ وختس شکاری کسرتی شیر خلیک خوشی
آن اودے اچ سماء تمپک کہ امر چلتن آسر مریک اندن لگک کہ شکاری تینا خلقی آ شہر آتے سوزاٹ
پانگ اٹی اے تینا غازی تے بے سدی اٹ سفر کیک۔

شکاری ناچلتن نامش اے سرخلنگ او میل تہ رنداٹ انگ:

وختس شکاری چلتن آسر مریک تو چلتن نازیبا غابالاد تلار اتازی آگڈ آتا میل نا قطار آک
اندن لگک کہ کس دا منظر ٹی تہیٹ اوار ءاونگٹی ءکہ شکاری جاگس تیز گام کنگٹی ءجاگس کاٹم ءبرزا
کٹک جاگس زان گٹ ءگوکلہ کنگے میل تا ترہ کنگ چلتن نا جل تہیٹی اندر مننگ شکاری اوفتارنداٹ
رُم کنگے۔ جہ نس درخت اسینا خیر آن جس باوخل اسیان کوکڑو کرسہ ولیو کُنسہ تینے شکار اسکان سرکننگ
کن نت دوخسے اندن لگک کہ کس تینا خن تہیٹ دا کل منظر اے خنگے۔ او میل نہ ترہ کنگ تینے شکاری
آن جچفنگ کن نرنگ ناچس اے انگٹی اے۔

مومن مُستی شکاری نادرنگ تلار اٹی اختہ مننگ گور تیچ نامخنگا تہو کلی نادر تا خلاص مننگ۔ دافتے خواننگ
آن ہم اندن ءمنظر نس ودی مریک کہ خوانو کا تہیٹ خنگٹی ءکہ شکاری تلار نامشلپ انگا خل تہیٹی اختہ
اے موت اے تینا خن تہیٹی خنگٹی ءد انگ دھو بٹک اینگ دھو بٹک وس کیک ولے بے سوب نظر بریک
شام انا پاس گور تیچ نامخنگا تہوش آن لرزسہ شام مچ تیخ بٹک تہ خلیس آن است انا تہ ترپ ترپہ ءگلم اس

دیراکن سکنگ اٹی ودانگ اینگ چک خلیک نو اکس برے اودے موت آن بچنے ءِ کلم اس دیرانا ہم
اسیے تا شام مچ طوبے ناجمبراک چلتن نازیبا غا بالاد اتون اخس مہراٹ نمب الگ اٹی ءِ کس پائے ہمو
تم ای ہم چلتن نازی آتو لوک شکاری نابے وسی ءِ طوبے ءِ جمبر آتا چلتن تو گوازی ءِ تیناخن تھیٹ خنگ
اٹی اٹ۔

شکاری نامصیبت آن خلاصی

نن درست نابے وسی لنگڑی ملاسی گورچ نا سینگا تہون درست لرزنگ ہرا تم دے ٹک ایٹک تو
شکاری نامیت آک واپس زندہ مریرہ خنگٹی ءِ کہ میل تا کردہ اس مون مُستی خواہنگ ءِ شکاری اسہ دم
درگ ایٹک تلارا پیرمریک تو فک ناٹکا تون اسہ میل اس سم تا گواچی مریک۔
میل ناشکار ہم اسہ پین گچینو منظر اس ودیک سل جون کنگ سوتے چادرنا پلوٹی تفنگ کو پے غاتخنگ او
شیر خلسہ واپس راہی مننگ تو فک کو پے غا ملی آسوار مننگ ہراکن بنگ نا جتا ءِ جس اس مریک۔
ہراٹی شام مچ لُمہ جیانا بے تخی نا ذکر مریک تو قدرتی لُمہ جیانا کن اسہ مہرا اس ودی مریک لُمہ جیانا نن
درست مارنا کسرتیا اُننگ نن درست نابے تخی واردم گدان آن پیشن اُننگ دوک بُرزا خنگ آسمان آ
خلوک تینا چنا کن دُعا کنگ کہ خدا کنا چنا دبیچا انت حال اٹی مروے ای ہراٹی ولے او جنگل اٹی دیچا
انت حال اٹی ءِ لُمہ جیانا واردم ہمسایہ تا ہراتے آ اُننگ اوفتان خواست کنگ کہ کنا چنا نارنڈاٹ امبودھن
مف اودے مصیبت اس ویل اس الک کہ داسکان خنگک۔

شکاری نا واپس بنگ آن لُمہ جیاء ایڑھ وایلوکل ہرا والاتا اسہ جتا ءِ خوشی اس ودی مریک لُمہ جیاء واردم
چنانا داپارا پیر آن ہر سنگ اونانخن تھیٹی مہراٹ ہرنگ نا جتا ءِ کیفیت اس مریک شکاری ہرا تم نن
درست ناقصہ ءِ کیک ایڑھ ءِ زانیفہ آن سوج کیک اگر نم خاچ تہ تڑے استو جمبراک اٹ وارکشکار تھیتر
ولے لُمہ جیانا درست ناکسہ ءِ پارے کہ استو جمبراک داخہ وارکشکار تھیتر۔

براہوئی افسانہ تھیٹی اینو ناراج انا ڈکھ ویل، تین پہ تین ناکمک نہ کنگ، اوراج نابے حسی، بے پروائی

مخلوق نازی آاسہ بھیم اس تولوک اے مخلوق نابادوئی سلیسو نے مخلوق گنگ آتا مثل اٹ زنداے گدریفنگو۔ اوہرا سٹ ہندا پہہہ مریک کہ ہرکس ناڈکھ ویل اوغم اونا اے کنا انت اس ای ظالم جابر اسے ناسنگت اٹ کنے اچ مفک تو اونا دے پاش اف کہ اوڑا دادے امر ہرا وخت برے۔ انتے کہ جنگل اٹی خاطر لگک تو اوبارن پالن اے اُپک۔ براہوئی افسانہ نگاراک کوششت کرینو کہ اسٹی، مہر مابت تینا زندء بود، بش تول ناوڑء ڈول ء اسہ حداسکان باز جوان درشان کرینو۔ وہ براہوئی افسانہ نگاری مون مُستی تینا مزمل کن راہی روان مرو۔

کھٹیا

گل ہنگزئی تینا افسانہ تہیٹی ننا پہوالی زندانا درشانی تون او اورا زندنا ہر پہلوتون گنڈوک آ بشخاتے بھاز جوانی اٹ نوشتہ کرینے۔ ننادا افسانہ تہیٹی گدان، موسم، ہتم، پھل، درخت، مالداری، کشت و کشارتون او اورنا مخلوق نا خواری کشی، حوصلہ، ہمت ناہراوڑ کہ نوشتہ مسونے اوتیان ننا افسانہ نگارنالانخی تینا مٹ تہیٹی اے۔

داکل افسانہ غامبیٹی ننا پہوالی آ زندنا بھاز زیبائی اٹ درشانی مسونے، دہنکہ گدان، کونٹ، ہیزک، ترکل، خواہ و شفی، بروک ہرا کہ ننا براہوئی مخلوق نابود باش پچان اے داکان بیدس مالداری، کھڑ، خائن، دغر، میل تا بیان اے اوڑتون او اورا ننا پہوالی آ مخلوق نا نیاڑی مرے یا زینہ اونا خواری پوریانا نوشتہ کننگانے۔ بخ، گوربج، بلسم، پھر، جمر، مَش، دریا، پٹ و میدان، دڑدوغم، ویل و ڈکھ آتا ہندن او حقیقی درشانی نس کننگانے ہرا فنانا غریب پہوالی آ مخلوق داسکان گواچی اے۔ ولے تینا ہمت و حوصلہ نا وجہ غان ایلو مخلوق تون ہمگام اے۔ بچو وخت اسٹی ایلو فیتان پدخنکپک۔ داکان بیدس براہوئی افسانہ تہیٹی گل ہنگزئی نا براہوئی افسانہ غامبیٹی اینوناراج ناڈکھ ویل تین پتین نامک نہ کننگ اوراج نا بے حس، بے پروائی نازی آاسہ بھیم اس تولوک اے مخلوق ناباءدوئی سلیسو نے مخلوق گنگ آتا مثل اٹ زنداے گدریفنگو۔ اوہرا سٹ ہندا پہہہ مریک کہ ہرکس ناڈکھ ویل اوغم اونا اے کنا

انت اس ای ظالم جابر اسے ناسنگت اُٹ کئے اچ مفلک تو او نادے ہم پاش اف کہ اوڑا دادے امر
 ہراوخت برے۔ انتے کہ جنگل اٹی خاخر لگک تو او بارن پالن اے اُپک۔ گل بنگلزی تینا افسانہ
 غامبی کوشست کرینے کہ اسٹی مہر مابت تینا زندء بود، بش وتول ناوڑوڈول اسہ حداسکان باز جوان
 درشان کرینو۔ اندن براہوئی افسانہ نگاری مومن مستی تینا منزل کن راہی روان مرو۔

کتاب آک

بنگلزی، گل، (1984) دڑداتا گواچی،، قلات پبلشرز رستم جی لین جناح روڈ کوئٹہ
 براہوئی، عبدالرحمن، (2014)، براہوئی زبان و ادب کی مختصر تاریخ، بار دوم، براہوئی اکیڈمی رجسٹرڈ پاکستان
 مراد، افضل، (2011)، ندرہ،، زیڈاے پرنٹر لاہور